

STEN ELTERMAA

KLAASITÖÖD, 2014-2021

Siinne valik töid on vaadeldavad objekti- ja materjalipõhiste kunstiliste uurimustena. Nimelt olen koondanud siia viimaste aastate jooksul tehtud projektid, mis on seotud klaasi ja/või akendega. Aknaid olen pildistanud, olen nendele kirjutanud. Klaasist olen teinud skulptuure. Klaasist ja akendest olen ka kirjutanud.

Akende puhul paelub mind nende metafoorilisus. Maal on aken. Foto on aken. Film on aken. Aken on ekraan. Aknal on korraga kaks ontoloogilist staatust / ülesannet: olla objekt ja olla virtuaalsus.

Klaas, mis on akna osa, kütkestab mind oma binaarsuses: ühalt on ta läbipaistev, teisalt peegeldub ta vastu. Ühteaegu piiritleb klaas ruumi kui ka ühendab seda. Klaas on liminaalne, ta ei asu ei siin- ega sealpool. Klaas on piiri pealsus virtuaalse ja reaalse vahel.

Arhitektuuris kontekstis võib aken ja/või klaas tähendada nii kaasamist (kui paistab läbi) kui ka välistamist (kui peegeldub või on kaetud). Ning ruum on vastavalt avatud või suletud.

Virtuaalset aspekti aknast võimu-, valitsemis- ja finantsinstitutsioonide kontekstis saab vaadelda autoportreena arhitektuurset objekti ümbritsevas keskkonnas, vaatemänguna selles ruumis või nende seguna – vastavalt sellele, kas aken peegeldub või paistab läbi või mõlemat korraga.

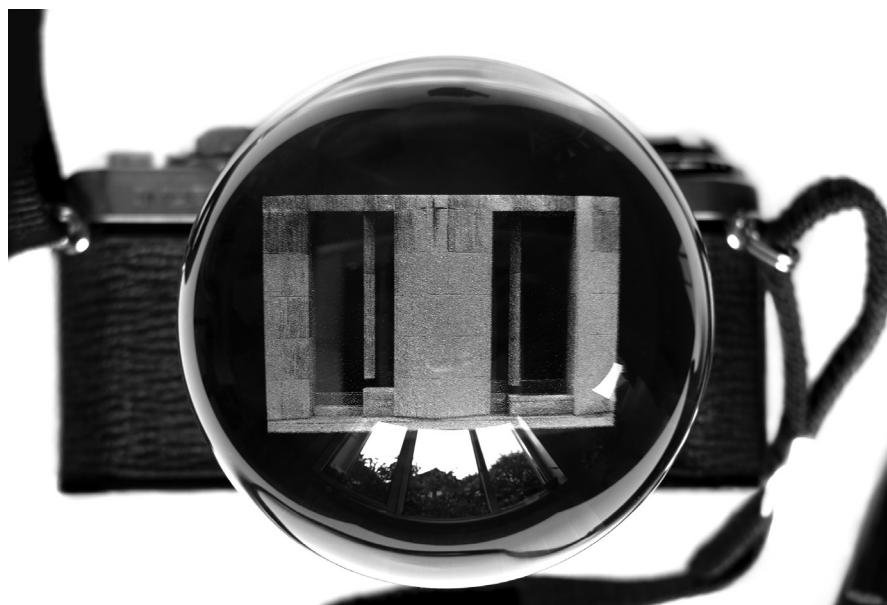
MULL

Kai Kunstikeskus, 2021

Fotoinstallatsioon

„Mull“ on osa käimasolevast kunstilisest uurimusest „Klaasvastupanu“, mis käsitleb klaasi kui materjali, mis on paradoksaalselt habras ja samal ajal ülimalt vastupidav. Klaas ja/või aken/ekraan võib tähendada nii kaasamist (kui see on läbipaistev) kui ka välistamist (kui see peegeldab). Klaasil on kaks ontoloogilist staatust: klaas on nii objekt kui ka virtuaalsus – puhas liminaalsus, mis ei kuulu siia ega sinna. Akna virtuaalset aspekti võib võimu-, valitsemis- ja finantsinstitutsioonide kontekstis vaadelda autoportreena arhitektuurset objekti ümbritsevas keskkonnas ja/või spektaaklinä.

„Mull“ baseerub fotodel, mis on tehtud BNP Paribas pangahoone fassaadist/akendest Brüsselis ning Google'i otsingumootorist leitud ikoonillisest astronauditifotost (maaililine sekkumine: Krista Loorits; kultuuriline omastamine, fototöötlus: Sten Eltermaa).

VAENUKÕNE EELNÕUST

Tallinna tänavad, 2021

20 põletatud fotot (ca 80 × 52 cm);

“Vaenukõne eelnõust” on kunstnikunime alt välja antud tänavakunstiprojekt erinevates Tallinna linnaosadess (Tondi, Mustamäe, Kopli, Kalamaja, Kristiine, Tallinna vanalinn jne).

Töö eesmärk oli tõstatada küsimusi vaenukõne eelnõu vajalikkusest, selle sisust ning samuti ohtlikkusest: Molotovi kokteili kujundit võib seaduseelnõu kontekstis vaadelda kaksipidi – eelnõu on ise ohtlik ja ebamäärane võimuaparaadi relv ning selle vastuvõtmisel ja rakendamisel võivad soovitust hoopistükki vastupidised tagajärjed olla. Oleme igas mõttes libedal teel. Vaja on tugevat kodanikuühiskonda mitte vasak-parem telje veelgi suuremat konflikti.

Pudelitevalikul olen lähtunud maailmas toimuvast: Hispaania, Minsk, Venemaa, Hong Kong jne. Pildid said paigutatud vastavalt pudelitega kaasnevale tähendusväljale: Kaarli kiriku juurde Must nunn koos suvasoolistele mõeldud parfüümiga; Hong Kongi päritolu sojapudel ja Minskis toodetud viin Välisministeeriumi vahetusse lähedusse, kus paikneb ka hiina restoran; Tõmmu Hiid TTÜ vastas asuvasse “Keenia” bussipeatusesse; Coca-Cola kino kosmose juurde; jne.

LÄBIPAISTVUSE REGISTER

Draakoni galerii, 2020

Vitriinlaud ca 370 × 35cm;
8 fotot erinevad mõõdus (ca 1–1,5 m²);
Peegelduv-läbipaistev kile galeriiaaknal;
Raamat 27 × 20cm, 50 lk (32 värvifotot ja essee).

„Läbipaistvuse register” on pildi- ja keelepõhine projekt, mis toob vaatevälja valitsemis- ja võimuinstutsoonide aknad ja fassaadid. Töö koosneb erinevatest kihtidest: peegelduv-läbipaistvast aknakilest, fotodest seintel ning vitriinlaual ja uurimuslikus laadis trükisest.

Näituse pealkiri viitab andmebaasile (“Transparency Register”), mis loodi Ameerika Ühendriikide eeskujul 2011. aastal selleks, et lobistide ning Euroopa Liidu institutsoonide esindajate vaheliste kommunikatsioonaktide eesmärgid avalikustada.

Projekt koosneb Brüsselis, Haagis ja Tallinnas ajavahemikul 2016–2019 pildistatud fotodel, millel võib ära tunda mitmeid märgilisi hooneid, kus tegutsevad näiteks Euroopa Parlament, Euroopa Komisjon, Euroopa Liidu Nõukogu, Eurojust, Europol, Rahvusvaheline Kriminaalkohus, Rahvusvaheline Endise Jugoslaavia Kriminaaltribunal. Lisaks sellele mitmed kohalikud institutsoonid Haagis, nagu Hollandi Ülemkohus, “Hoftoren”, Hollandi politsei peahoone, Linnavalitsus ning mitmed ministeeriumi- ja saatkonnahooned. Brüsselis fotografeeritud võib näha veel mitmeid Euroopa Liidu asjadega tegelevaid abihooneid Eurokvartalis, samuti saatkonnahooneid ning kohalikke valitsusasutusi. Tallinnas on fotodele jäädvustatud näiteks superministeerium, IT-agentuur, Välisministeerium, Harju Maakohus, Tallinna Linnavalitsus.

DRAAKONI GALLERY

MÕNED VAATED PANGALE

2020

7 fotot, 165 × 110cm.

Siinsel seerial on kujutatud Brüsseli kesklinnas asuva BNP Paribas Fortis pangahoone vaateid esimese koruse akendele. Hoone on ehitatud aastail 1969–1973. Brutalistliku arhitektuuride objekti autoriteks on Marcel Lambrichs, Casimir Gochowski ja Daniel de Laveleye.

Hoone ja eriti selle aknad paelusid mind oma ligipääsmatuses: iga aken oli erinevalt konstrueeritud ning kivielementidest koos läbipaistmatute mustade klaasidega moodustusid skulpturaalsed arhitektoonid, mis loovad esmamulje pigem mõnest Vana-Kreeka või Vana-Rooma avalikku ruumi kuuluvast ehitisest kui pangahoonest.

FROM THE PERIPHERIES

Telliskivi Roheline saal, 2018

Vinüülkleebis akendel, 167 × 87cm; 23 tk.

Siinse töö puhul on tegemist kontseptuaalse kirjutamisega. Tekstide produtseerimismeetod oli järgmine: praktiseerisin 3 nädalat järjest inglise keeles igapäevast automaatkirjutamist. Pärast seda lõikasin välja sõnad või sõnade kombinatsioonid, mis minu arvates kirjeldasid või võtsid kokku midagi olulist. Lõpuks kombineerisin väljalõigatud sõnu või nende kombinatsioone omavahel.

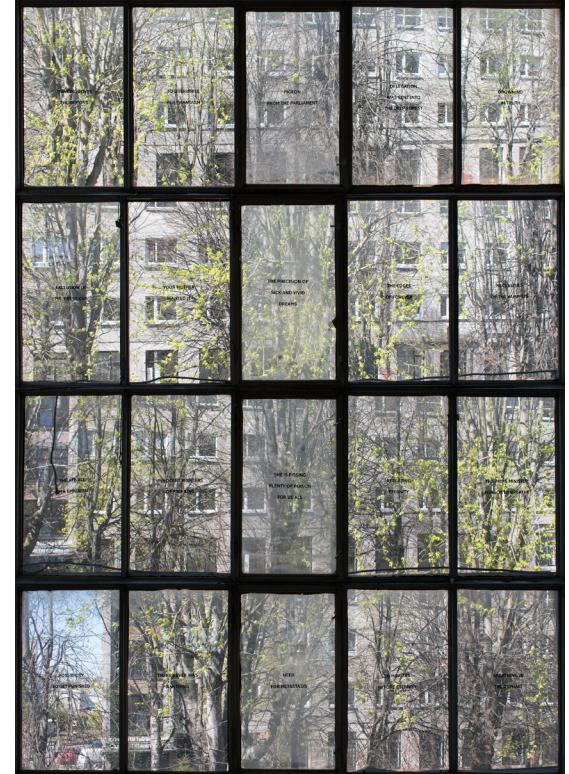
Tulemuseks on kahe- või kolmerealised kujundlikud mõtted, mis varieeruvad ideoloogilisest tasandist personaalseni. Mõned näited:

the prime minister / forgot to breathe

breathing in / the asphalt

pigeon / from the parliament

thinking loves / the demons

RELIED FROM
DEEPEST STRUCTURE

POSSIBILITY
TO GET PUNISHED

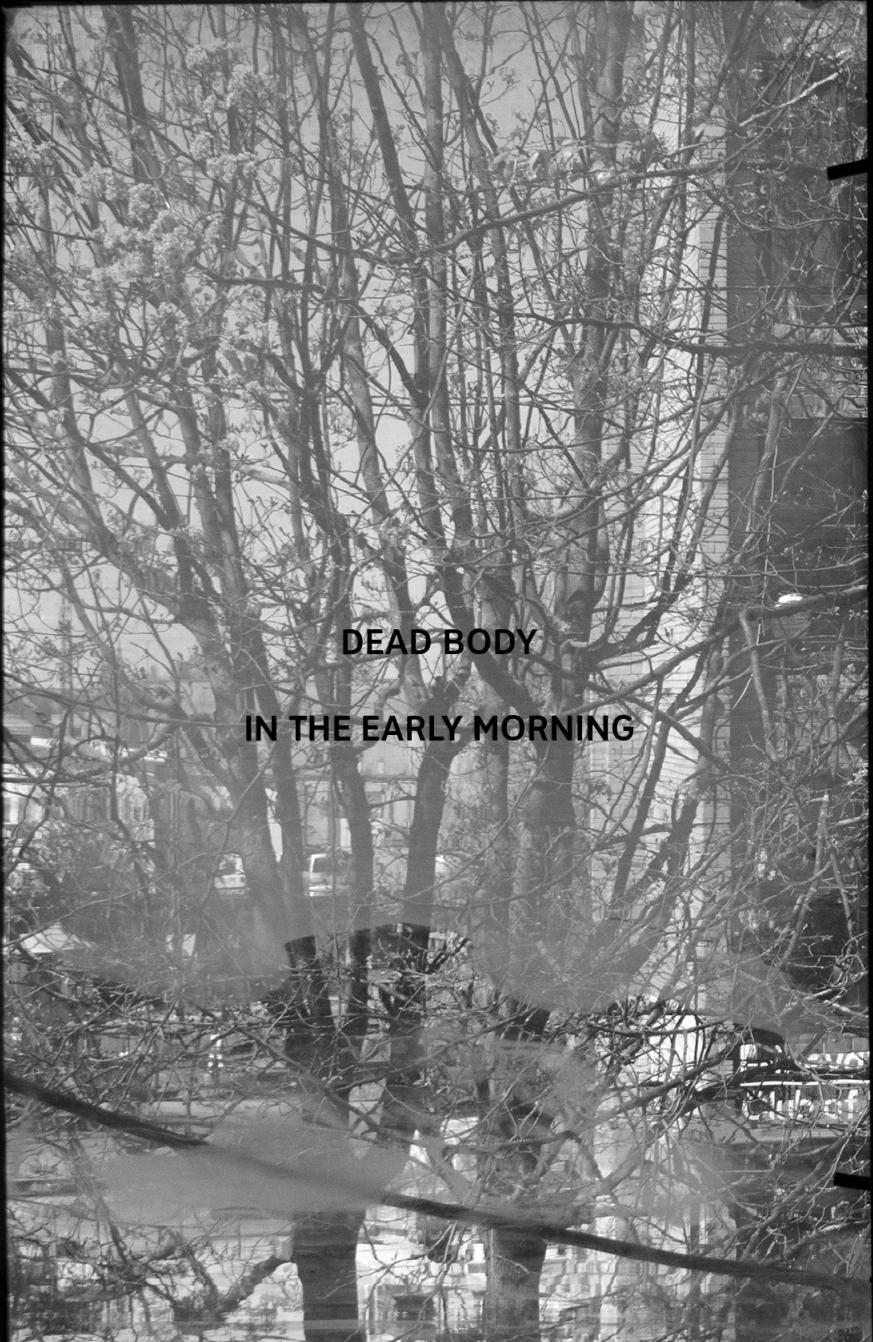
THERE NEVER WAS
ANYTHING

NEED
FOR METASTASIS

DIMINISHES
ELEGANTNESS

CREATES
SILENCE

WANTS
PLAY SPACES
FOR ALL

DEAD BODY
IN THE EARLY MORNING

BETWEEN
COLLAPSE AND EUPHORIA

THINKING LOVES
THE DEMONS

TO OVERWRITE
HER PHANTASM

PIGEON
FROM THE PARLIAMENT

DELEGATION
WAS SENT INTO
THE DEEP FOREST

POSSIBILITY
TO GET PUNISHED

THERE NEVER WAS
ANYTHING

NEED
FOR METASTASIS

10 MINUTES
BEFORE ETERNITY

BREATHING IN
THE ASPHALT.

BRÜSSELI PRELÜÜD: LIMINAALNE TSOON

Tartu Kunstimuuseum, 2017

Objekt, 250 × 140cm (teras, lamineeritud klaas, akrülaatvärv, hermeetik, graniit, klaas);

7 fotot, 140 × 94cm;

Trükis intervjuu ja saatesõnaga.

“Brüsseli prelüüd: liminaalne tsoon” koosneb 7 fotost ja skulpturaalsest objektist.

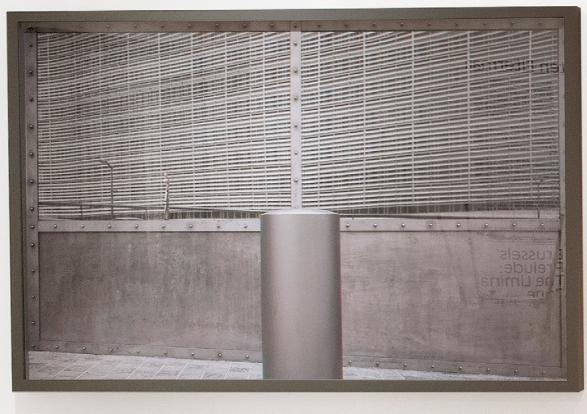
Viimast võib vaadelda fotode pikendusena, mis põhineb materjalidel, mida fotol on kujutatud.

Fookus on Euroopa Liidul, mis on representeeritud Euroopa Kvartalis paiknevate administratiivhoonete kaudu. Peegelduste ja läbipaistvuse kaudu on taolist arhitektuuri võimalik küllaltki edukalt kirjeldada. Samuti, peegeldused ja läbipaistvus metafooridena on märksõnad, mille kaudu subjekti rolli selles riikideüleses organisatsioonis küllaltki effektiivselt analüüsida saab.

Projekt on ruumitunnetuslik uurimus, mis vaatab institutsionaalse ruumi mõju sealviibivale subjektile.

IN LIMBO

KABK galerii; Telliskivi roheline saal, 2016

10 fotot, 750 × 110cm;

12 fotot, 35 × 52,5cm.

“In Limbo” arenas välja Haagis psühhograafilisi rännakuid tehes. Haag erineb Hollandist tervikuna, nad moodustavad teatavast perspektiivist vaadates opositsiooni – Hollandi avatud ühiskond vs Haagi suletud linnaosad.

Üldistades võib öelda, et võimu representeriv (või seda varjata püüdev) hoone peegeldab ümbritsevat või paistab läbi. Seda üritasin tõlgendada ka fotograafiliselt, pildistades objekte frontaalselt ning kaotades ära või minimeerides seeläbi vaadeldava hoone ruumilise kogemuse, tõstes esile selle optilised omadused.

Materjal, mis võimu representerivat arhitektuuri kõige paremini iseloomustab, on klaas. Klaas peegeldab ning on läbipaistev, seda vastavalt vajadusele. Tulemuseks on omavahel sulandunud ruumivaated, mis piiravad visuaalse ligipääsu hoone interjöörile (ehk peegelduvad) või teevald ligipääsu avatuks (ehk paistavad läbi). Tahes-tahtmata tekib ka selles kontekstis küsimus, kas ka võimustruktuurid ja -mehhanismid on neid representeriva arhitektuuri kombel läbipaistvad või suletud?

HÜDROSTAATILISED OBJEKTID

Draakoni galerii kelder, 2014

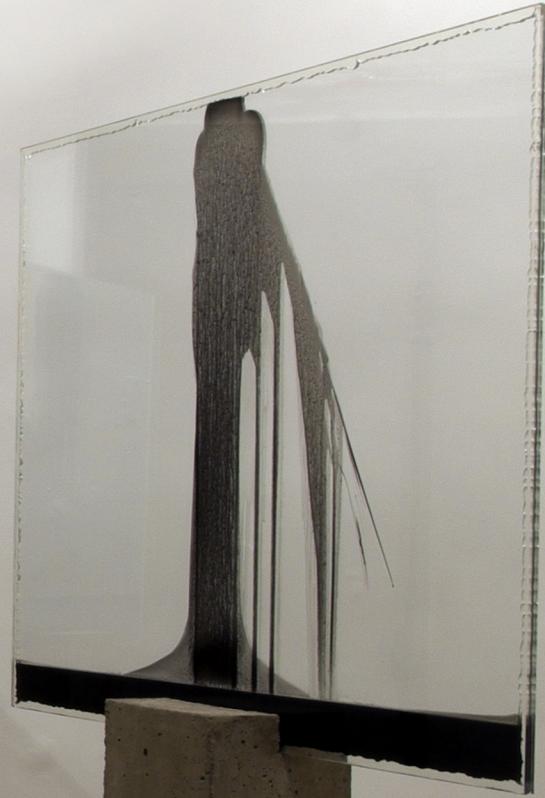
Klaasobjektid, 88 × 77 × 1cm (klaas, hermeetik, akrülaatvärv);

Betoonpostamendid, 20 × 21 × 70cm.

Hüdrostaatika on üks füüsika allharudest, mis uurib vedelikke nende paigalseisus. Näiteks rakendatakse hüdrostaatikaalaseid teadmisi meditsiinis (vererõhk), hüdraulikas (vedelike transportimine), tektonikas (litosfääri liikumised), astrofüüsikas (gravitatsiooni anomaliad).

Siinne töö kujutab kahe klaasi vahele suletud vedelat värti. Objekti väljanägemine sõltub sellest, kuidas tööd on liigutatud ehk millise jälje liikumine jätnud on. Värv kuivab paarit aasta jooksul ehk maal saab valmis paari aastaga.

TUVI

Raja galerii, 2014

Foto, 90 × 67,5cm

Fotol on kujutatud vaateakent, mis äratas mu tähelepanu selle sümboolse iseloomu tõttu. Seal hõljus inimsarnane ja -mõõduline valge tuvi, mis koos taustavärvidega moodustas Eesti lipu trikoloori. Selline vaatepilt pakkus korraga nii religioosseid, patriootilisi kui ka iroonilisi tundeelamusi.

Valge tuvi on kunstiajaloo kontekstis väga populaarne kujund, mida kunstnikud on tölgendanud läbi sajandite. Peamiselt seostatakse valget tuvi rahu, armastuse ja süütusega, religioosses kontekstis jumaliku sõnumi kandmise või Püha Vaimu enesega.

VALGUSKINEES (koos Arvi Andersoniga)

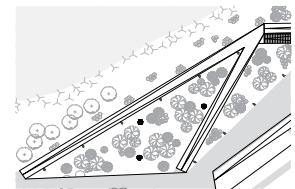
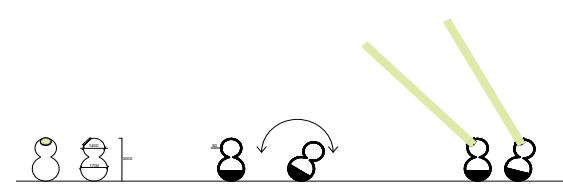
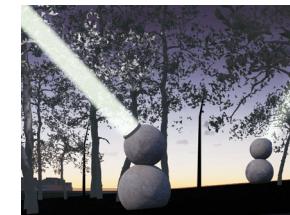
Vanasadama kunstikonkurss, 2021

Kavand

“Valguskinees” on mitmete tähendusvarjunditega projekt: seoseid võib aimata nii tuukri- ja kosmonaudiülikondade, laevade akende kui ka maa- ja veemärkidega. Kinees põhineb tuule suunal ja kiirusel, s.t. skulptuurid funktsioneerivad ka mõõteriistadena ja valgusvihk tundliku osutina. Kunstiteoste tööpõhimõte baseerub jonne- punni-mudelil: raskuskese ei võimalda neil ümber kukkuda. Tugevamad tuuled mõjutavad ajutiselt objektide staatikat, kuid nende geomeetria taastab nende tasakaalu-seisundi. Skulptuuride seest paikub taevasse ca 150 meetriline valgussammas. Valgusvihk on seetõttu vaadeldav erinevatest suunda- dest ning toimib pimedal ajal ka orientiirina. Materjalipõhiselt võib leida seoseid Vanasadama arhitektuurse keskkonna ja sealsete objektidega (hoonestik, poid, lainemurdjad jne). Kuna taiesed on betoonist, ei vaja need hooldust.

TEHNILINE TEOSTUS:

Objektid on valmistatud vastupidavast armeeritud 80 mm koorikbetoonist. Püstiasetsevatest keradest koosnevate skulptuuride alumine kera on osaliselt täidetud betooniga ning moodustab objekti massi ja raskuskeskme. Seetõttu seisavad skulptuurid gravitatsiooni jõul alati püstsi. Liikumisamplituud on piiratud neid ümbritseva lohuga maapinnas nii, et objektid on ohutud nii valgusvihu kui selle liikumisdiapasooni kontekstis. Taieste sisse on paigutatud võimsad LED-prozhektorid.

PEIBUTUS (koos Arvi Andersoniga)

Tapa Sõjaväelinnaku konkurs, 2021

Kavand

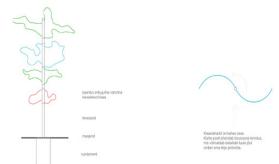
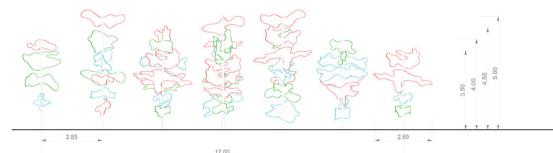
Mõned märksõnad, millest "Peibutus" lähtunud on: pettemanööver, mimikri, läbipaistvuse/peegelduse binaarsus, kamuflaaž, sõjakavalused ja strategeemid. Materjalina domineerib klaas. Kineetilised klaaspaneelid pöörlevad vastavalt tuule suunale, igaüks eraldi.

"Peibutuse" puhul võib parallele tuua näiteks tuule—generaatoritega. Visuaalseid sarnasusi klaaspaneelidega võib leida ka liitlasvägede lipuvärvide ühtesulamisega.

TEHNILINE TEOSTUS:

Paneelid on valmistatud vastupidavast painutatud, karastatud ja lamineeritud klaasist, mis pöörlevad ümber oma telje. Kahe paneeli vahel on värviline kile. Klaasid on kinnitatud mustaks värvitud teraspostidele. Teraspoidid on kahekihilised. Toimemehhanism on sarnane uste hingedede tööpõhimõttelle. Klaaspaneelid on siinusekujuliselt painutatud, et kasutada ära tuuleenergiat, mis need pöörlema panevad. Paneelid on kinnitatud posti välimise kihi külge.

Autorite nimed on graveeritud ühele klaaspaneelidest.

MAAILMADETAGUNE (koos Urmo Metsaga)

Konrad Mägi monumendikonkurss, 2021

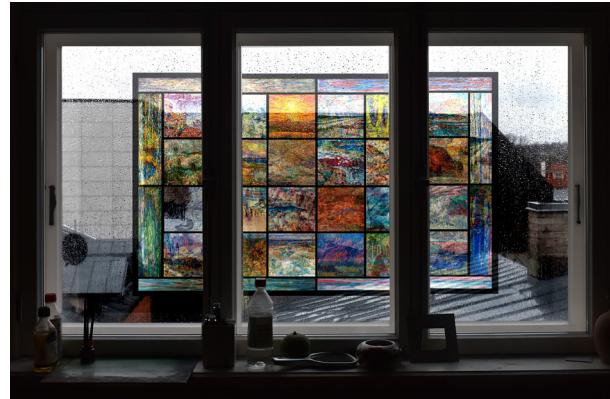
Kavand

Jaan Undusk: "Et avastada looduse jumalikku geommeetriaat, peab enne olema näinud midagi muud: inimliku arhitektuuri ebatäiuslikke püüdlusi, suitsevaid vabrikukorstnaid, inimestest kubisevat suurlinna."

"Maailmadetagine" on kaheosaline püsinstallatsioon. Esimene neist paikneb Raekoja plats 8 hoone fassaadi ees ja teine majatagus märkamatus hoovis, Konrad Mägi katuseateljee akna taga.

Kaheosalisuse eesmärk on tömmata tähelepanu infoküllasel raekoja platsil muidu märkamatuks jäälvale, eraldatud ja eemalseisvale kunstnik Konrad Mägi ateljeele, mis asub hoone pööningukorrusel ja maja hooviküljel. Märgates tänavapoolset teose osa, tekib see potentsiaalse huvi tutvuda ka taise teise poolega, mis on nähtav nii ateljees kui ka tagahoovis.

Kaheosaline monument toimib ümberpööratud tähendusväljendusena. Prestiizhse ja piduliku fassaadipealne osa köneleb 20. sajandi alguse kunstniku elu raskustest ja varjukülggedest ning slummiliku vaatega tagahoovi paigutatud osa kunstniku töö kirkast pealispinnast – tema tööviljadest. Konrad Mägi linnainimeseks pidada ei saanud, loodusvaated seevastu pakkusid talle tihtipeale müstilisigi elamus. Industriaalses vaimus kujutletud osa könelebki linnakeskkonnaga kaasnevast raskusest, selle teine pool aga aspektidest, mis on kogetavad vaid looduslike viibides ning sellega ühte sulandudes.

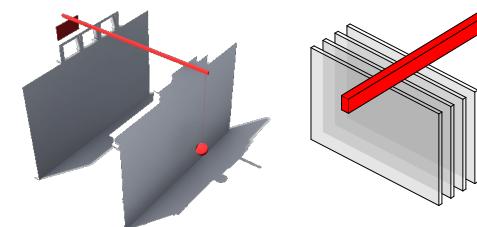
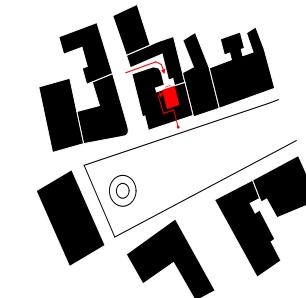
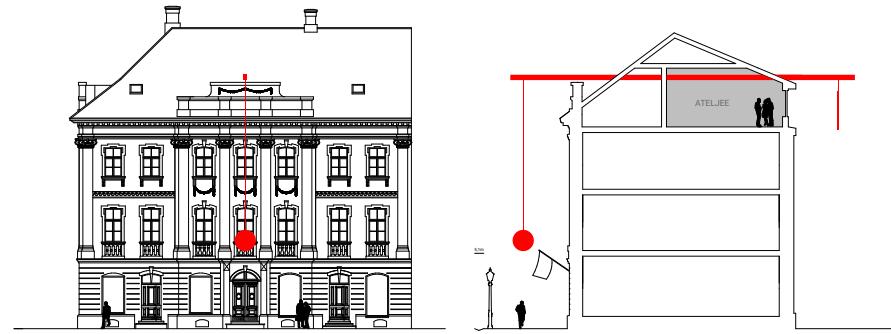

Fassaadipoolne osa meenutab vanalinlikku vinss-seadeldist, kellapommi, maakera mudelit või ehitiste lammutamiseks kasutatavat ketil rippuvat raudpommi. Terastala peegeldav pind jätab betoonkera visuaalselt "õhku rippuma". Hoovitagune osa on innustatud vitraazhitraditsioonist, mis seostub peamiselt religioossete narratiivide ja kujutistega ning vastavate institutsioonide ja ehitistega. Ka Konrad Mägi teoseid võib vaadelda religiooses kontekstis; tõsi küll – pigem küll selle müstilises tähinduses. Ekstaas, ühtesulandumine loodusega, teisenenud meelesisundid. Ühtlasi on aken metafor isiklikule vaatepunktile, isikupäralegi: viimane on iseärulis tunnuslik just Mägi kunstnikupositsioonile ja -käekirjale.

TEHNILINE TEOSTUS:

Raekoja plats 8 hoone fassaadi tipuosast eendub poleeritud rooste-vabast terasest kroomitud tala, mis läbib pööningu siseruumi ning jätkub maja taha. Talale teostatakse veekindel katuseläbiviik ja kinnitatakse katuse puitkarkassi külge. Läbiviik toimub katusekattest ning muinsuskaitselisi konstruktsioone ega fassaadi ei kahjustata. Fassaadiküljel jalgtée kohal ripub raskena mõjuv betoonist kera, läbimõõduga 1,4m. Sfääri sisemus teostatakse soojustusmaterjalist, mille ümber on ca 80mm armeeritud betoon. Kera riputatakse roostevabast terasest trossiga. Tala ja kera koormus arvestatakse suure jõuvaruga ning kera lubatud liikumisruum tuulega arvutatakse edasisel projekteerimisel läbi.

Tagahoovi akna taga ripuvad terastala külge riputatud neljaosaline klaaspakettidest teos, millest saab ateljees või tulevikupotentsiaaliga muuseumis läbi vaadata. Vitraazhi ja hologrammi tehnikaid sulandav taies on samuti nähtav tagahoovist. Iga klaaspaneel on jagatud omakorda osadeks, millel on kujutatud Mägi maalide fragmente. Neli lüümet klaaspaneeli moodustavad omakorda erinevatest maalikildudest sulami. Reprokatked on trükitud otse klaasile. Esimese klaaspaneeli ette on paigutatud ruudustik, paneeli mõõtmeteks on 2 x 3m.

TALLINN 2021